

ทิศทางและการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19)

Educational Management Direction and Reshaping of Local Administrative Organizations in Coronavirus Situations (COVID-19)

วันที่รับบทความ: 15 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ: 25 มีนาคม 2565

จิรญา หนองหารพิทักษ์¹

เพ็ญศรี ฉิรินัง²

อรุณ รักธรรม³

อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ⁴

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีรูปแบบการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยมีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้แก่ การจัดการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา การจัดการศึกษานอกระบบ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางความร่วมมือในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยให้สามารถดำเนินการเป็นแนวทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นที่ประจักษ์และยอมรับของชุมชน กล่าวคือ ควรให้บุคลากรทางการศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการนิเทศติดตามและให้ความช่วยเหลือการจัดการเรียนรู้ของบุคลากรทางการศึกษาในสถานการณ์วิกฤติ ควรจัดอบรมการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบการจัดการเรียนการสอน และโปรแกรมการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้กับบุคลากรทางการศึกษา สามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสอนให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ หากบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพที่สามารถจัดการ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ e-mail: thiraya1234@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

³ ศาสตราจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

เรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพแล้ว ก็จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทิศทางและการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ส่งเสริมรูปแบบการศึกษาไทยแบบนิว نرمอล (new normal) จะกลายเป็นกระบวนการจัดการศึกษาลักษณะใหม่ของประเทศไทยและจะกลายเป็นรูปแบบการศึกษาทางเลือกในอนาคต

คำสำคัญ: ทิศทาง การจัดการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Educational Management Direction and Reshaping of Local Administrative Organizations in Coronavirus Situations (COVID-19)

Received: February 15, 2022

Revised: March 24, 2022

Accepted: March 25, 2022

Thiraya Nongharnpitak ¹

Pensri Chirinang ²

Arun Raktham ³

Udomvit Chaisakunkerd ⁴

Abstract

Educational management is one of the important missions of the local administrative organizations. There was educational form which was formal education, non-formal education, and informal education supporting people to have comprehensively and quality education. The direction of education management of local government organizations according to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 was early childhood education management, basic education management, higher education management, non-formal education management, informal education management, and education personnel development promotion as the guideline for cooperation in education management appropriate for local administrative organizations in Thailand which was able to operate in the same way effectively showing the empirical result and community acceptance. The educational personnel should be able to use technology to manage learning, organizations under the jurisdiction should supervise, follow up and assist educators' learning management in critical situations. There should be organizing the training of information technology equipment for teaching and learning management and learning programs through electronic media for educational personnel to be able to use educational technology to manage teaching and learning. This includes teaching students to use technology to

¹ Doctor of Public Administration, College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin
e-mail: thiraya1234@gmail.com

² Assoc. Prof., Ph.D. of Public Administration, College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

³ Prof., Ph.D. of Public Administration, College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

⁴ Assoc. Prof., Ph.D. of University of Technology Rattanakosin

seek knowledge on their own. Educational personnel play an important role in learning management. As educational personnel qualify in learning management, then It will affect the quality of learners. The quality of learners therefore depends mainly on the quality of personnel. However, the direction and adjustment of the education management model of the local administrative organizations has promoted the New Normal Thai education model (New Normal) which will become a new educational management process in Thailand and will become an alternative education model in the future.

Keywords: direction, educational management, local administrative organizations

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถานการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถเปิดการเรียนการสอน ณ สถานที่ตั้ง on-site ได้ แต่เด็กยังต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน (home-based learning) โดยออกแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง อย่างเหมาะสมตามความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละครอบครัว เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินสืบเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 โดยการวางแผนการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ในทุกระดับชั้นและทุกประเภท สรุปดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

1. ให้สถานศึกษาประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงอย่างรอบด้านของนักเรียนหรือครูที่อาจเป็นกลุ่มเสี่ยงในการติดเชื้อ COVID-19 ในช่วงการเปิดเรียนตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2565 เป็นต้นไป หากมีนักเรียนหรือครูที่เป็นกลุ่มเสี่ยงดังกล่าว ให้สถานศึกษาสามารถพิจารณาปรับการเรียนการสอนเป็นระบบการศึกษาทางไกล (on air, online, on hand และ on demand) ได้ตามความเหมาะสม และประสานกับคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดอย่างใกล้ชิด

2. ให้สถานศึกษาประเมินมาตรการการเปิดเรียนของ Thai stop COVID plus และปฏิบัติตามข้อกำหนดของ 6 มาตรการหลัก (DMHT-RC), 6 มาตรการเสริม (SSET-CQ) และแนวทาง 7 มาตรการเข้มสำหรับสถานศึกษาโดยเคร่งครัด โดยพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างให้ปฏิบัติตามแนวทางการคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด หรือตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

3. ให้สถานศึกษาดำเนินมาตรการตามแผนเผชิญเหตุที่กำหนด กรณีนักเรียน ครู หรือ บุคลากรในสถานศึกษาติดเชื้อ COVID-19 หรือ มีผลตรวจคัดกรองหาเชื้อเป็นบวก โดยให้มีการซักซ้อมอย่างเคร่งครัด และประสานความร่วมมือกับสถานพยาบาลเครือข่ายในพื้นที่ที่ดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

4. กระทรวงศึกษาธิการจะสนับสนุนการเรียนการสอนทางไกลในสัดส่วน 80% อีก 20% หรือมากกว่าให้ทางโรงเรียนและครูผู้สอนในแต่ละพื้นที่พิจารณาออกแบบตามความเหมาะสม

5. การเรียนผ่านการสอนทางไกลจะใช้สื่อโทรทัศน์ (TV) ในทุกระบบเป็นหลักของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่มีมาตรฐาน โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ DEEP และจัดการเรียนการสอนแบบโต้ตอบออนไลน์เป็นสื่อเสริมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้สั่งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปิดสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง กรณีเหตุพิเศษ โดยสถานศึกษาที่ยัง

จัดการเรียนการสอนไม่ครบถ้วนตามหลักสูตรของสถานศึกษา ขอให้พิจารณากำหนดจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ หรือจัดการเรียนการสอนชดเชยหลังจากสถานการณ์คลี่คลายลง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563)

จากการมีนโยบายให้ปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ และมีการมอบแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้หน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการดังกล่าวข้างต้นในช่วงเวลาสถานการณ์เร่งด่วน รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้เมื่อสถานการณ์ดังกล่าวคลี่คลายลง สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสถานการณ์ความปลอดภัยของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การมีนโยบายเร่งด่วน หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ อาจมีความเข้าใจและความพร้อมในการดำเนินการตามนโยบายที่แตกต่างกัน ซึ่งก็ทำให้มีเสียงสะท้อนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ดังกล่าว จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเรื่อง “เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย” ได้ประมวลความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องจากสังคมออนไลน์และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า สังคมออนไลน์ส่วนใหญ่เห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการไม่มีการเตรียมการที่ดีไม่มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนออนไลน์ให้คนทุกกลุ่มเข้าใจ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการกับแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนไม่สอดคล้องกัน และผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้อย่างเท่าเทียม เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน นอกจากนี้ ข้อมูลจากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีข้อดีคือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้ใช้เวลาว่างในการทบทวนบทเรียน ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองใส่ใจดูแลบุตรหลานของตนเองมากขึ้น มีความปลอดภัยจากการติดเชื้อ เนื่องจากไม่ต้องไปรวมกันที่โรงเรียน และมีข้อเสีย คือ กระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาขาดความพร้อมในการเตรียมการเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นตัวกลางระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษารับเพียงนโยบายแต่ขาดการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องทำรายงานส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครูและสถานศึกษา และไม่มีการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้น การมีนโยบายในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรจะได้มีการศึกษาวิจัย เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการศึกษาในสถานการณ์วิกฤติ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ดำเนินงานโครงการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์โควิด-19 ผลกระทบที่เกิดขึ้น และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสถานการณ์พิเศษหรือสถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาไม่ว่าจะดำเนินการโดยรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของประเทศ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (ธวัชชัย กรรณิการ์, 2559, หน้า 23)

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง
2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่น จะต้องทั่วถึงประชาชน มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตลอดจนบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น
3. การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการจัดการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการจัดการศึกษาอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560, หน้า 12-20)

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาระบบมี 2 ระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา มี 3 ระดับ ได้แก่

1) การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี โดยมีหลักการคือ การเตรียมความพร้อมของเด็กด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

2) การศึกษาระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม และความรู้ความสามารถของเด็ก ใช้ระยะเวลาตามเกณฑ์ปกติ 6 ปี

3) การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดการศึกษาถัดจากระดับประถมศึกษา ใช้เวลาเรียน 3 ปี มีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้ ความต้องการ ความสนใจ และสร้างความถนัดแก่นักเรียน เพื่อนำไปใช้ประกอบการทำงานและอาชีพที่สมควรแก่วัย และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการจัดการศึกษาถัดจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 3 ปี เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ทั้งนี้ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญ (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) และประเภทอาชีวศึกษา (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ)

1.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนภายหลังที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา ซึ่งครอบคลุมการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรืออนุปริญญา และระดับปริญญา

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษาระยะเวลาของการศึกษาการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่มีหลักสูตรและเวลาเรียนที่แน่นอนสามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมและความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น (มาตรา 41) ซึ่งเข้ามามีบทบาท ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นผู้จัดการศึกษาในท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการของประชาชนและความเหมาะสมของท้องถิ่น

แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความพร้อมและศักยภาพ เมื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555, หน้า 13)

1. การดำเนินการจัดการศึกษาเอง โดยดำเนินการได้ 2 กรณี คือ

1.1 ดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาเองภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ดำเนินการรับถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาที่รัฐบาลจะถ่ายโอนภารกิจการศึกษาของรัฐให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการการศึกษา

สำหรับการดำเนินการทั้ง 2 กรณี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องผ่านการประเมินความพร้อมที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และกรณีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ต้องดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

2. การดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์อุปกรณ์ทางการศึกษา ทรัพยากรอื่น ๆ รวมทั้งการเสนอแนะและร่วมพัฒนาการศึกษา

แนวทางการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาคนเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความละเอียดอ่อนต้องมีการหล่อหลอม กล่อมเกล้า และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีการนำเสนอการจัดการศึกษาให้มีแนวทางเป็นไปทิศทางเดียวกัน ดังนี้

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและวางรากฐานชีวิตการเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม ให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน รวมทั้งให้สามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของตนเองด้านวิชาการ วิชาชีพ ความสามารถในการประกอบการทำงานอาชีพ และทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและมีความสำนึกในความเป็นไทย

3. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงเฉพาะด้าน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และพัฒนาสังคม โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองจากการค้นคว้าวิจัย และสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4. การจัดการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เพียงพอต่อการเรียนการสอนนอกระบบ ส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุน ในการจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จัดให้มีห้องสมุด ICT เคลื่อนที่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้มีความรู้ด้านการศึกษาย่างเท่าทัน

5. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาระบบ การจัดการความรู้ และเผยแพร่ให้กับประชาชน โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายประกาศ การจัดการศึกษาเน้นด้านการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข จัดการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น ฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพต่อ

ประชาชนทั่วไปอย่างทั่วถึง รวมถึงจัดคลินิกให้คำปรึกษาด้านความรู้ ด้านอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

6. การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาจัดระบบนิเทศแบบทางไกลภายในสถานศึกษาให้ทั่วถึงเกิดประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่องเพื่อนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอน

บทสรุป

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus disease 2019 : COVID-19) มีการระบาดในวงกว้าง โดยเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2563 องค์การอนามัยโลก ได้ประเมินสถานการณ์และประกาศให้โรค COVID-19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (public health emergency of international concern) โดยแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัด การเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากเชื้อ COVID-19 และสำหรับในประเทศไทยนั้น ได้มีการพบผู้ป่วยติดเชื้อจำนวนหนึ่ง ซึ่งถึงแม้ว่าตัวเลขผู้ป่วยติดเชื้อในแต่ละวันจะมีจำนวนลดน้อยลง แต่ก็ยังคงอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อาจวางใจได้ ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยงของประชาชนทุกคนต่อการสัมผัสเชื้อโรค และป้องกันไม่ให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การรักษาสุขภาพส่วนบุคคล โดยเฉพาะในประชาชนกลุ่มเสี่ยงทั้งเด็ก ผู้สูงอายุและผู้ที่มีโรคประจำตัว รวมถึงการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม อย่างถูกสุขลักษณะและเหมาะสมในทุกพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่สาธารณะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึง ความสำคัญในการดูแลนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้ให้โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแนวทางการจัดการเรียนการสอนและมาตรการป้องกัน ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563 สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีนักเรียนอยู่รวมกันจำนวนมาก มักจะมีความเสี่ยงสูง หากมีระบบการจัดการที่ไม่ดี อาจจะมีการแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ได้ในกลุ่มเด็ก เนื่องจากพบว่า การติดเชื้อ COVID-19 ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีอาการหรือมีอาการแสดง ค่อนข้างน้อย ความรุนแรงจะน้อยมาก แต่เด็กนักเรียนจะเอาเชื้อกลับบ้าน อาจทำให้การแพร่ระบาดเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว (super spread) ไปยังบุคคลในบ้าน หากมีการระบาดในกลุ่มเด็กขึ้นจะมีผลกระทบในสังคมหรือผู้ใกล้ชิด เช่น ครูพ่อแม่ ผู้สูงอายุที่ติดเชื้อจากเด็ก ดังนั้น หากมีการเปิดเรียน มีโอกาสสูงที่จะเกิดการติดเชื้อในกลุ่มเด็ก เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเด็กเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลและระมัดระวังในการกระจายเชื้อเป็นอย่างมาก มาตรการในการเปิดเทอมจึงมีความสำคัญมากในการควบคุมการระบาดโรงเรียนหนองบัวแดงวิทยาจึงได้จัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนและมาตรการป้องกันในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563 เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมไม่ให้เกิดการระบาดของโรคได้ และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่จะช่วยให้ทิศทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการศึกษามีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการจัดการศึกษาในอนาคต และเตรียมความพร้อมในด้านการศึกษาโดยจัดหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ รวมทั้งการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การศึกษามีคุณภาพได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล รวมถึงพัฒนาผู้เรียนในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ อันจะนำมาซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศและมีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันกับต่างประเทศได้ในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก https://sbmldinnovation.com/media/document/S__63029257.pdf
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก <https://sbmldinnovation.com/>
- ธวัชชัย กรรณิการ์. (2559). การจัดการจัดการศึกษาของเทศบาลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สืบค้นจาก https://www.qa.kmutnb.ac.th/upload_files/pakadout/Orther/Edu_law42_v245.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสนับสนุนช่วยเหลือการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/education/download/article/article_20121012133329.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). บทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.